

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติด้านน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน ขอนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 กระบวนการสร้างเครือข่ายโดยมีการขยายเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ของชุมชนในลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนัก เริ่มจากการสังเคราะห์บริบทปัญหาการบริหารจัดการ น้ำของชุมชน ประสานงานกับผู้อำนวยความสะดวกประสานการบริหารจัดการลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน เพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ประชุมชี้แจงผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ผู้นำเพื่อให้เห็นความสำคัญและตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การติดต่อสื่อสารกับชุมชนที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เริ่มจาก ประสานงานกับผู้อำนวยความสะดวกประสานการบริหารจัดการลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน และผู้นำกลุ่มผู้นำชี้แจงที่มาและวัตถุประสงค์ของโครงการ ประชุมกลุ่มผู้นำที่เป็นเป้าหมาย เพื่อชี้แจง ที่มาความสำคัญและความจำเป็นในการร่วมกันเป็นเครือข่าย พร้อมทั้งแนะนำกลุ่มผู้นำให้แก่สมาชิก เครือข่ายเพื่อสร้างความคุ้นเคย และคณะนักวิจัยลงพื้นที่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และยอมรับของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างพันธมิตร เริ่มดำเนินการโดยการประชุมระดมสมองคณะนักวิจัย เพื่อจัดทำ (ร่าง) ระเบียบเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในลุ่มน้ำ ปิง วัง ยม น่าน และ เจ้าพระยาตอนบน และ (ร่าง) ระเบียบกองทุนเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในลุ่มน้ำ ปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน ประชุมเพื่อคัดเลือกผู้แทนกลุ่มผู้นำ 15 ชุมชน กลุ่มละ 1 คน เพื่อเป็นคณะทำงานของเครือข่ายฯ พิจารณาระเบียบฯ และกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะทำงาน ในแต่ละตำแหน่ง

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาความสัมพันธ์ ประกอบด้วย การสื่อสารภายในคณะทำงานของ เครือข่ายฯ โดยผ่านทางช่องทางต่างๆ ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ร่วมกันจัดทำแผนบูรณาการ การจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และประชุมสัญจรเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 5 การส่งเสริมการขับเคลื่อนเครือข่าย ประกอบด้วย การแต่งตั้งที่ปรึกษา คณะทำงานเครือข่าย จัดตั้งกองทุนของเครือข่าย ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน ใช้สื่อออนไลน์เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ภาคีเครือข่ายได้รับรู้ ใช้ผู้นำเป็นกลไกในการขยายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิก และจัดกิจกรรมของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

1.2 การพัฒนากลไกและบทบาทหน้าที่ของชุมชนในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า กลไกและบทบาทหน้าที่ภายในเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย โครงสร้างของเครือข่าย และบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 โครงสร้างของคณะทำงานเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ใช้น้ำที่เป็นสมาชิกของเครือข่าย และเครือข่ายผู้ใช้น้ำในกลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน ซึ่งเลือกมาจากตัวแทนของกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 15 คน (กลุ่มละ 1 คน) เพื่อเป็นคณะทำงานฯ แล้วจึงเลือกตัวแทนจากคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่บริหารเครือข่าย ประกอบด้วย ประธานคณะทำงานเครือข่าย รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เหมัญญิก และเลขานุการ

1.2.2 บทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็น

1) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารคณะทำงานเครือข่าย ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ว่าแต่ละตำแหน่งมีหน้าที่อย่างไร ประกอบด้วย 1) ประธานคณะทำงานเครือข่าย มีหน้าที่ในการบริหารงานเครือข่ายให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดถึงวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกของเครือข่ายปฏิบัติตามนโยบาย แนวทาง หรือแผนการปฏิบัติงานของเครือข่ายตามข้อกำหนดเครือข่าย 2) รองประธาน มีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่ายให้เป็นไปตามที่เครือข่ายกำหนด ช่วยเหลือประธานในการจัดทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย และเป็นผู้รักษาการแทนเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ได้ 3) ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานและแจ้งข่าวสารซึ่งที่ประชุมได้ลงมติไว้แล้วให้แจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบและดำเนินการต้อนรับหน่วยงานราชการหรือองค์กรภายนอกที่มาติดต่อกับเครือข่าย 4) เหมัญญิก มีบทบาทหน้าที่ดูแลและจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ควบคุม จัดเก็บและรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเงิน และ 5) เลขานุการ มีหน้าที่จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานและการประชุมให้ประธานเครือข่ายทราบ ดำเนินงานในการจัดทำและเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

2) บทบาทหน้าที่ของคณะทำงานเครือข่าย คณะทำงานเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในกลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน มีบทบาทหน้าที่ มีดังนี้ 1) เป็นตัวแทนชุมชนในการดำเนินงานการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 2) เสนอข้อมูลปัญหาด้านการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 3) ร่วมวิเคราะห์ วางแผน กำกับ ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา 4) ประสานงานภายในชุมชน ระหว่างชุมชน และกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง 5) จัดระดมทรัพยากรที่เกี่ยวข้องและจำเป็นกับการทำกิจกรรมของเครือข่าย 6) ร่วมรณรงค์ให้

ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสังคม 7) กำหนดระเบียบข้อบังคับของเครือข่าย 8) อนุมัติรายงานสถานะทางการเงินของกองทุน 9) จัดให้มีการคัดเลือกตำแหน่งคณะกรรมการบริหาร เครือข่ายที่ว่างลง 10) พิจารณารับและให้สมาชิกออก และ 11) กำหนดการประชุมใหญ่ของคณะกรรมการ เครือข่าย

1.3 แผนการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการ ภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเครือข่าย ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

1.3.1 ด้านเครือข่ายและการขับเคลื่อน

1.3.2 ด้านประเพณี/วัฒนธรรมทรัพยากรน้ำ

1.3.3 ด้านพัฒนาศักยภาพและหนุนเสริม

1.3.4 ด้านการระดมทุน

1.3.5 ด้านการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์และรณรงค์

1.3.6 ด้านการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการน้ำของเครือข่าย ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารจัดการพื้นที่ป่า 2) การบริหารจัดการทรัพยากรดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินและ สิทธิในการถือครองที่ดิน 3) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ 4) การจัดการคุณภาพน้ำ 5) การ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) การวิจัยและ การจัดการข้อมูล

1.4 แนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ มีดังนี้

1.4.1 กลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย โครงสร้างของเครือข่ายและบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็น มีการจัดตั้งเครือข่าย ผู้ใช้น้ำในกลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน ประกอบด้วยตัวแทนสมาชิกจากกลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มละ 1 คน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ประธาน รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เหนรัญญิก เลขานุการและ คณะทำงานฯ

1.4.2 ประเด็นการขับเคลื่อน ประกอบด้วย

1) การมีเป้าหมายร่วมกัน หมายถึง การมีปัญหาร่วมกันและผลประโยชน์ร่วมกัน

2) แผนงาน/กิจกรรม หมายถึง การมีแผนงานและกิจกรรมที่ชัดเจนและ

ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ได้แก่ แผนการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้น้ำ แผนการ หมุนเวียนนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ แผนการส่งเสริมความเข้มแข็งให้หน่วยงานและบุคลากรของรัฐ และ แผนการส่งเสริมความเข้มแข็งให้เครือข่าย

3) การมีทรัพยากร หมายถึง การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี องค์ความรู้ ภูมิปัญญาฯ

1.4.3 วิธีการขับเคลื่อน ประกอบด้วย 1) การสื่อสาร มีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย 2) การมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย 3) การบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชน 4) การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ได้แก่ การสืบสานภูมิปัญญาและความรู้ 5) การสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำของชุมชน 6) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก และ 7) การวิจัย ได้แก่ การแก้ปัญหาของชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยโดยชุมชน

1.5 ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสมาชิก ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านกลุ่ม ปัจจัยด้านกิจกรรม

1) ปัจจัยด้านสมาชิก สมาชิกรู้เป้าหมายของกลุ่ม รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของทรัพยากร และรู้ถึงบทบาทหน้าที่ในการปกป้องดูแลรักษาและพัฒนาชุมชน มีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่องานของส่วนรวม มีความสามัคคี รับบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เคารพกฎระเบียบ ข้อบังคับ สมาชิกมีการเรียนรู้และปรับตัวตลอดเวลา และมีความกระตือรือร้นในการหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้

2) ปัจจัยด้านผู้นำ ผู้นำมีความเสียสละและกระตือรือร้น ความสามารถในการประสานความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชน รวมทั้งชุมชนใกล้เคียง มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีความกระตือรือร้น มีวิสัยทัศน์ มีศักยภาพและความสามารถ

3) ปัจจัยด้านกลุ่ม มีการจัดตั้งกลุ่มจากการรวมตัวของสมาชิก สมาชิกสมัครใจเข้าร่วมกลุ่ม กำหนดโครงสร้างของกลุ่มตามกรอบภาระงานที่ชัดเจน มีการกระจายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้และความสามารถของสมาชิก มีการระดมทุนหรือหารายได้เพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มที่กำหนดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน แจ็งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มให้สมาชิกรับรู้และยอมรับก่อนนำไปบังคับใช้

4) ปัจจัยด้านกิจกรรม การทำกิจกรรม/โครงการร่วมกับภาคีเครือข่าย หรือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทุกระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เยาวชนรุ่นหลังได้ทราบความเป็นมาของชุมชน

1.5.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน ปัจจัยด้านนโยบายรัฐ ปัจจัยด้านงบประมาณและทรัพยากร และปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี

1) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมกับพื้นที่ การส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและการสร้างความตระหนัก มีการสนับสนุนพื้นที่ในการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาเข้ามาให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำ

2) ปัจจัยด้านนโยบายรัฐ การปรับปรุง/ปฏิรูบนโยบายการบริหารจัดการน้ำแบบกระจายอำนาจไปสู่ชุมชน การปรับปรุงกฎ ระเบียบให้ทันสมัย สามารถนำไปใช้ได้จริง การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การวางนโยบาย/ยุทธศาสตร์ขององค์กรให้ครอบคลุมแนวคิดการบูรณาการ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ยึดตามการจัดการน้ำเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ของพื้นที่

3) ปัจจัยด้านงบประมาณและทรัพยากร มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่น มีการสนับสนุนทรัพยากร การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และกำลังคน

4) ปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำ เช่น เทศบาลตำบลหนองมะโมงได้นำธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) (Groundwater Bank) มาใช้ในการจัดการน้ำของตำบลหนองมะโมงเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งนอกเขตชลประทาน

2. อภิปรายผล

2.1 กระบวนการสร้างเครือข่ายโดยมีการขยายเครือข่ายการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในลุ่มน้ำ ปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน

จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่าย มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการติดต่อสื่อสารกับชุมชนที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างพันธมิตร ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ และขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการส่งเสริมการขับเคลื่อนเครือข่าย ซึ่ง 4 ขั้นตอนแรก สอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล นิราทร (2542) ที่จำแนกกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัดการตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงาน ขั้นที่ 2 ขั้นการติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย หลังจากที่ได้ตัดสินใจในองค์กรในการเข้าร่วมเครือข่าย ก็จะเป็นขั้นตอนของการติดต่อสัมพันธ์เพื่อชักชวนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน โดยการรวมเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการเหมือนกัน และต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการเหมือนกัน ดังนั้น จะต้องสร้างความคุ้นเคย และการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นขั้นตอนของการปลูกจิตสำนึก โดยการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล และกระตุ้นให้อยากแก้ปัญหาด้วยกัน อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นขั้นตอนการเตรียมกลุ่ม หรือเตรียมเครือข่าย (Pre-group) ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน เป็นขั้นตอนของการสร้างความผูกพันร่วมกัน ซึ่งหมายถึง การตกลงในความสัมพันธ์ก่อน ในขั้นตอนนี้องค์กรเข้าสู่การตกลงที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งในการที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา กลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะทำกิจกรรมได้ ดังนั้น จึงต้องเสริมความรู้ที่จำเป็น ซึ่งอาจกระทำได้โดยแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม หรือแลกเปลี่ยนกับองค์กรนอกกลุ่ม เช่น การศึกษาดูงาน จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมา

ถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่การสร้างเครือข่ายปรากฏ ผลงานเป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนของการเริ่มทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ขณะเดียวกัน มีการตกลงกัน ในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กำหนดกิจกรรม จัดวาง ข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม

สำหรับในขั้นตอนที่ 5 การส่งเสริมการขับเคลื่อนเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ได้มาจากการ ถอดบทเรียนของเครือข่ายที่ศึกษา เพื่อให้เครือข่ายนั้นสามารถขับเคลื่อนและดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผล จากการถอดบทเรียน พบว่าการส่งเสริมการขับเคลื่อนเครือข่าย ควรมีกองทุนของเครือข่ายสำหรับใช้ใน กิจกรรมตามแผนงานของเครือข่ายและใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน เครือข่าย เช่น การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักเปิดโอกาสให้สมาชิกของเครือข่ายได้เข้า มามีส่วนร่วม การจัดทำแผนของเครือข่าย มีการใช้สื่อออนไลน์เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารและ รักษาสัมพันธ์ภาพ มีการจัดทำกลุ่มไลน์ของสมาชิกเครือข่ายและผู้รับผิดชอบจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำ และมีการจัดกิจกรรมของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การประชุมสัญจร การอบรมการ จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นต้น

2.2 การพัฒนากลไกและบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากการศึกษาพบว่าเครือข่ายมีการจัดทำระเบียบเครือข่าย ซึ่งในระเบียบเครือข่ายนั้น ได้มีการกำหนดโครงสร้างของคณะทำงานที่ประกอบด้วย ตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ในคณะทำงาน เครือข่ายที่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย บทบาทในฐานะผู้บริหารคณะทำงานเครือข่าย และบทบาทในฐานะ คณะทำงานเครือข่าย สอดคล้องตามหลักการบริหารจัดการองค์กรที่ดี ดังที่ สมพันธ์ เตชะอธิก (2540) กล่าวว่า การบริหารจัดการองค์กร นอกจากต้องมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การจัดทำ แผนปฏิบัติงานร่วมกันมีระบบบันทึกการประชุมและระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้แล้วนั้น ต้องมีการ จัดการองค์กร มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการกลุ่มหรือเครือข่ายมีประสิทธิภาพ

2.3 แผนการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จากการสัมมนาระดม สมองเครือข่ายผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน

ได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานการณ์ของ เครือข่ายผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแผนการ จัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยา ตอนบน ที่เกิดจากการระดมสมองร่วมกัน ซึ่งการจัดทำแผนฯ ได้ดำเนินการตามแนวทางของ สุนทรา โต้บัว, พนิท เข้มทอง และวรวิทยา ธรรมกิตติภพ (2561) กล่าวว่า การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy) มักจะอาศัย การประเมินสภาพแวดล้อมและวิเคราะห์ให้เห็นถึงเงื่อนไขปัจจัยที่สำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค นอกจากนี้แผนบูรณาการจัดการภัยพิบัติและการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำดังกล่าว น่าจะเป็นประโยชน์ต่อเครือข่าย เนื่องจากเป็นกระบวนการแบบมี ส่วนร่วมที่กลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่และเข้าใจในบริบทของชุมชนได้กำหนดขึ้นมาบนฐานทรัพยากร

ของชุมชน ดังนั้นเห็นได้ว่าแผนการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเครือข่าย มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเครือข่ายและการขับเคลื่อน 2) ด้านประเพณี/วัฒนธรรมทรัพยากรน้ำ 3) ด้านพัฒนาศักยภาพและหนุนเสริม 4) ด้านการระดมทุน 5) ด้านการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ และ 6) ด้านการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการน้ำของเครือข่าย ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการพื้นที่ป่า (2) การบริหารจัดการทรัพยากรดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินและสิทธิในการถือครองที่ดิน (3) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ (4) การจัดการคุณภาพน้ำ (5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (6) การวิจัยและการจัดการข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมทรัพยากรน้ำ (2552) เรื่อง การเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ กรณีศึกษา: กลุ่มน้ำปิงและกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งสนับสนุนให้ชุมชนในพื้นที่ศึกษามีบทบาทในการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชนที่ตอบสนองต่อการจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ จากการจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ ประกอบด้วย 1) การจัดสร้างป่าชุมชน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ป่าเสื่อมโทรม 2) การส่งเสริมปลูกพืชอาหารท้องถิ่น/เพาะซากกล้าไม้ 3) การทำแนวกันไฟและป้องกันไฟป่า 4) การอนุรักษ์สัตว์น้ำและการขุดลอกแหล่งน้ำ 5) การสร้างแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์น้ำและป่า 6) การสร้างฝาย ชะลอ ความชุ่มชื้นในพื้นที่ต้นน้ำ 7) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กสำหรับชุมชน และระบบส่งน้ำ และ 8) การทำประปาหมู่บ้าน/ประปาภูเขา นอกจากนี้ยังใกล้เคียงกับงานวิจัยของชิษณุวัฒน์ มณีศรีขำ และคณะ (2555) ศึกษาการวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านน้ำจังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วม และการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วมในระดับจังหวัดและในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์ความรู้ที่ได้พบว่าเป็นกระบวนการจัดทำแผนในทุกระดับ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่อง เงื่อนไขระยะเวลาในการจัดทำแผนไม่สอดคล้องกัน ขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่และวิทยากรกระบวนการไม่สามารถเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนต่อการจัดทำแผนได้ จึงทำให้กระบวนการจัดทำแผนไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ ส่งผลให้แผนที่จัดทำขึ้นไม่สามารถมองภาพรวมปัญหาได้ครอบคลุม และไม่ตอบสนอง/แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงในพื้นที่ ขาดการบูรณาการแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้มีความซ้ำซ้อนของงบประมาณ อย่างไรก็ตามก็ได้มีการนำข้อมูลจากการศึกษาในพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ทั้งด้านการไหลเวียน การจัดทำแผนรองรับสถานการณ์อุทกภัย การแก้ไขปัญหาวัชพืชและคุณภาพน้ำ ฯลฯ โดยการนำเสนอข้อมูลสู่งบประมาณแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชื่อมโยงสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัด

2.4 แนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดความยั่งยืน

จากงานวิจัยพบว่า แนวทางในการขับเคลื่อนเครือข่ายจะประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) กลไกการขับเคลื่อนเครือข่าย 2) ประเด็นการขับเคลื่อน และ 3) วิธีการขับเคลื่อน สำหรับ 1) กลไกการขับเคลื่อนเครือข่าย จะต้องมึโครงสร้างของเครือข่ายและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง ได้แก่ ประธาน รองประธาน ประธานสัมพันธ์ เภรัญญิก เลขานุการและคณะทำงานฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัจจา บรรจงศิริ และคณะ (2560ก) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำยม พบว่า กลไกสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วมระดับภาพรวมของลุ่มน้ำยม ประกอบด้วยโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม/ชุมชน ผู้ใช้น้ำ คณะทำงานเพื่อเป็นเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ศูนย์บริหารจัดการน้ำของจังหวัด คณะทำงานลุ่มน้ำระดับจังหวัด คณะทำงานลุ่มน้ำสาขา คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำและวิชาการ และ คณะกรรมการลุ่มน้ำ 2) การขับเคลื่อนเครือข่าย พบว่าการมีปัญหาร่วมกันและผลประโยชน์ร่วมกัน การมีแผน/กิจกรรมที่ชัดเจนตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของเครือข่าย และการมีทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติชัย รัตนะ (2549) ที่ได้กล่าวถึงประเด็นการขับเคลื่อนเพื่อการสร้างองค์กรเครือข่าย ต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนคือ มีความเชื่อมโยงในปัญหาและผลกระทบในลุ่มน้ำ การขยายพื้นที่ทำงานให้กว้างขึ้น การประสานประโยชน์ร่วมกัน และลดกรณีพิพาทจากการแย่งชิงทรัพยากรในลุ่มน้ำ และ 3) วิธีการขับเคลื่อนเครือข่าย พบว่าประกอบด้วย การสื่อสาร การมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย การบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำของชุมชน การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิก และการวิจัยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานของกิติชัย รัตนะ (2549) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายใน 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย ประกอบด้วย การส่งเสริมแนวคิดและสัมพันธภาพในการทำงาน การสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย และการส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน และ ขั้นตอนที่ด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย ประกอบด้วย การสร้างแนวร่วมของกลุ่มและองค์กรเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มและองค์กรเครือข่าย และการสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา มุขทอง, และพิพัฒน์ ไทยอารี (2559) ที่ศึกษาการสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติเกษตรอินทรีย์ สวนเกษตรดาดฟ้า สำนักงานเขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า 1) การสร้างเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มคน องค์กรหรือหน่วยงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน มีความสมัครใจที่จะร่วมมือกันทำงาน มีการประสานงานกัน มีการแลกเปลี่ยนทั้งความคิด ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเสนอแนะและมีข้อแลกเปลี่ยนร่วมกัน 2) องค์ประกอบของเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้คือการมีแนวคิดและอุดมการณ์คล้ายกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานร่วมกัน แบ่งปันทรัพยากรซึ่งกันและกัน และ 3) การบริหารจัดการเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ เป็นการทำงานร่วมกัน

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพึ่งพาอาศัยกัน มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน มีการจัดกิจกรรมร่วมกันและมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนเครือข่ายในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเครือข่ายผู้ใช้น้ำในลุ่มน้ำ ปิง วัง ยม น่าน และเจ้าพระยาตอนบน

จากการวิจัยพบว่า มี 2 ปัจจัย คือปัจจัยภายใน ประกอบด้วยปัจจัยด้านสมาชิก ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านกลุ่ม ปัจจัยด้านกิจกรรม และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน ปัจจัยด้านนโยบายรัฐ และปัจจัยด้านงบประมาณและทรัพยากร สอดคล้องกับผลการศึกษาของสัจจา บรรจงศิริ และคณะ (2560ก) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำยม พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยความสำเร็จจากภายใน สมาชิกกลุ่ม/องค์กร ควรรู้ถึงเป้าหมายของกลุ่มมีความเข้าใจและตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง แยกนำ ควรมีความเสียสละและกระตือรือร้น สามารถประสานระดมความร่วมมือจากหลายภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชน มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีวิสัยทัศน์ รู้ทิศทางหรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมของกลุ่ม ทำให้กลุ่มก้าวไปสู่เป้าหมายได้ไม่ยาก กิจกรรม/การดำเนินการของกลุ่ม/องค์กร/ชุมชน มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการน้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านหลากหลายช่องทาง มีกระบวนการสร้างความตระหนัก จิตสำนึกร่วม และสร้างแรงจูงใจในการจัดการน้ำให้กับชุมชน และการสร้างหรือเพิ่มเติมทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมไว้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง กฎระเบียบของกลุ่ม/องค์กร เป็นกฎระเบียบที่กำหนดโดยชุมชน เป็นที่รับรู้ของสมาชิกอย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยทั่วกัน มีความสอดคล้องกับเงื่อนไข ชุมชน และสถานการณ์ความต้องการใช้น้ำที่เกิดขึ้นจริง กฎระเบียบข้อบังคับสมาชิกต้องปฏิบัติได้มีบทลงโทษอย่างละเอียดและชัดเจน มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และ 2) ปัจจัยความสำเร็จจากภายนอก การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม โดยการวางนโยบาย/ยุทธศาสตร์ขององค์กรให้ครอบคลุมแนวคิดการบูรณาการ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ยึดตามการจัดการน้ำเชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ของพื้นที่นั้นๆ การปรับปรุง/ปฏิรูปองค์กรและระเบียบขององค์กรต่างๆ จากรูปแบบการจัดการรวมศูนย์ไปสู่การกระจายอำนาจ ตลอดจนรวมถึงการส่งเสริมการทำงานเชิงรุกที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกัน นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะองค์กรและความรู้ความสามารถของกลุ่ม/องค์กรชุมชน โดยเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านวิธีการต่างๆ ตลอดจนถึงการถ่ายทอดและพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาชุมชนควรมีการคืนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยการจัดทำข้อมูล/สารสนเทศให้เป็นระบบ ง่ายและสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน การบริหารระบบการจัดการสารสนเทศและการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลข่าวสารความรู้ เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมและ

โครงการต่าง ๆ ที่ช่วยบ่มเพาะแนวคิดหรือเอื้อให้เกิดการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ที่มีส่วนช่วยแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งได้ทั้งในระดับพื้นที่และระดับลุ่มน้ำ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มผู้ใช้น้ำ

1) ควรส่งเสริมให้เยาวชนเห็นความสำคัญและตระหนักในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำในชุมชนมากขึ้น

2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของผู้ผู้นำในชุมชน ด้านศักยภาพ ผู้นำ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำและการประยุกต์ใช้ ด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วมและศึกษาดูงาน

3) ควรมีฐานข้อมูลในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

4) กลุ่มผู้ใช้น้ำที่อยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ได้แก่ ควรให้ความสำคัญในการ ควบคุม ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประสิทธิภาพ

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเครือข่าย

1) ควรนำเสนอแผนเพื่อขอรับการสนับสนุนต่อหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมทรัพยากรน้ำ หน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้น

2) ควรมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีการทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 ข้อเสนอแนะระดับนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ควรปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำให้ทันสมัย สามารถไปใช้ได้จริงและเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนโดยรวม

2) กรมทรัพยากรน้ำ

(1) ควรมีข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ประชาชน สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

(2) ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงการบริหารจัดการน้ำที่มาจากความ ต้องการหรือที่มีผลกระทบต่อชุมชน

(3) ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนในการติดตามกลุ่มผู้ใช้น้ำ ที่ได้มีการจัดตั้งแล้วอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงการที่มาจากความต้องการของชุมชน

(2) ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชน

(3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ในทุกระดับและตลอดกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน การกำกับ ติดตามและประเมินผล

4) หน่วยงานอื่นๆ

(1) สถานศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงกับการจัดการ ทรัพยากรน้ำ เส้นทางน้ำ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่

(2) สถานศึกษาควรปลูกฝังจิตสำนึกเยาวชนให้ตระหนักในการรักษา ทรัพยากร

(3) ภาคเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ ควรเห็นความสำคัญของปัญหาการจัดการ ทรัพยากรน้ำ และให้การสนับสนุนกิจกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การบูรณาการสหวิทยาการเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วม

3.2.2 การศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ

3.2.3 การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่มน้ำต่างๆ

3.2.4 การศึกษาแนวทางและการแก้ปัญหาทรัพยากรน้ำ กรณีศึกษาพื้นที่ที่มีปัญหา ช้ำซาก

3.2.5 การศึกษาการใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา การสร้างความเข้มแข็งและขยาย เครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภาคประชาชนเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

3.2.6 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน (IWRM) ในการจัดการภัยพิบัติและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

3.2.7 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ ทรัพยากรน้ำของชุมชนอย่างยั่งยืน